

II. tečaj V četrtek 26. maliga travna. 1849.

17. list
I. polovice.

Nevbogljivi sin.

Mazáj v preljuho domovanje
Zgubljeni sinek se podá;
Več ni mu za posvetne sanje,
Nar lepši biti je domá.
Saj ljubav staršev obeta,
De bo mu odpušeno vse;
Ter íše ljubiga očeta —
Le milo mater najde še.
Spoznali komaj so ga mati,
Iht'joči dajo mu rokó:
„Prekasno prideš, sinek zlati,
Tvoj ljubi oče — vmerli so!
Za té u smert so se žalili,
Naš up, naš sin si bil edin;
Tvoj greh objokaj na gomili,
Zgubljeni, nepokorni sin!“
Tje gre na grob, z zemljó zaperti,
Mladenček, pahujen v svet širok.
„Gorje mi! revež sim do smerti,
Jez sim očeta smerti vzrok!“ —
Nepozabljivimu očetu
Na križ daruje venc cvetěč,
In kakor Kajn divja po svetu,
Pokoja nima v sercu več.
Zastonj ga mila mati íše,
Nje jók spričuje božji vert;
Tud' njo 'z števila živih zbríše
Čez malo dni nemila smert. —
Storite dobro, dôkler dôba.
Doklér za vas še kdo sherbí,
Sicér peklila bo do grôha
Vas revšina in griz vestí.

Bernard Tomšič.

Milica — angeljček, ali skrivna dobrotnica.

Oče Jakob je imel svojo hišo v tistih srečnih krajih, kjer je mladost keršansko izrejena dni nar lepšiga veselja preživela. Jakobovo edino veselje je bila Milica, njegova dobra, ljubeznjiva hčerka. Osim spomlad že je doživela, ter vidila natoro k novimu življenju vstajati, in kakor cvetéča roža je rastla, z razumnostjo in nedolžnostjo ozališana. Očetova nar svejši skerb je bila, svojo dobro Milico v nedolžnosti ne le ohraniti, ampak ji tudi do časa nauke keršanske vere in čednosti v serce vtisniti.

Kadar so mili oče lepe poletne večera pod kako jablano ali hruško na vertu sami s svojo Milico sedéli, in ji od dobrih déł človekovih in od neskončne ljubezni in dobrotljivosti Božje do ljudi perpovedovali; so jo potim za róko prijeli z besedami: „Jeli, dobri otrók! tudi ti hočeš v tim življenji velikokrat nesrečnim solzé otréti, z veselimi ljudmi po pameti se veseliti, pošteno in pobožno živeti, de se svojiga poklica vredniga storiš?“ In Milica je iz dna svojiga serca zdihnila in rekla: „Pač, ljubi oče, takó hočem!“ Nató so se pebožni oče, polni radosti, proti nébu ozerli in prosili: „Bog blagoslóvi tvoje otročje, svete sklepe, in te varuj zadèrg pohujšljivosti in zapeljivosti. — Poterjeni v nar slajšim upanji, de njih skerb in trud z Milico gotovo zastonj ne bode, so potlej oče o solnčnim zahodu veseli proti svoji hišici se vernili. Hčerka pa je tiho in zamišljena za njimi šla, in prelepe očetove nauke in opomine v svojim sercu prevdarjala.

Eniga dné pravijo oče Jakob svoji Milici: „Danes, dobri otrók! pojdeš našiga strica obiskat, in se smeš per njihovih dobrih otrocih razveseliti, kakor tvoje sercé poželi. Čedno se obléci, híti k starimu, zvestimu perjatu, in jih v mojim imenu lepo pozdravi.“ O s kakšnim nebeškim veseljem se je Milica napravila, in v Jélše k svojim znancam in soródnikam (žlahtnikam) tekla! Stric, nedolžnim perjatel in tudi oče štirih dobro izrejenih otrók, so Milico práv ljubeznji-

vo sprejeli, in ji per svojih otrocih s spodobnimi igrami in kratkočasi veliko veselja naredili. Ko se je solnce že nagnilo, se Milica spet na pot proti očetovemu domovanju podá. Stric ji kmalo spet priti rečejo, ji v ruto jabelk, hrušk in družih jedil zavežejo, in ji tudi nekaj denarja dajo. Deklica za vse lepo zahvali, in gre veséla po polji in po travnikih k svojimu očetu domu.

Pot jo peljá memo visociga hrasta, pod katerim je ubog starček v raztergani obleki mirno spal. Zraven njegove glave je cula ležala, v kateri je nekaj skorij črniga kruha bilo. Milica obstoji, ko ga vgléda, se proti nébu ozrè in zdične: „O Bog! ti si tudi ubozim oče. Koliko tolažilo je to temu revnimu starčku, ki tukaj spi!“ Naš angelček mu stopi bliže, in misli si sama per sebi: „Ubogi starček! naš dobri Oče tam gôri ti da hladno hrastovo senco za spavnico. Tvoji trudni udje sicer ne počivajo v lepi postelji; le v mehki trati med cvellicami, v naročji zemlje počiva tvoja siva glava, in hrast razsirja svoje široke veje po tebi, de ti pekočá solnčna vročina ne škoduje. V sladkim spanji zamoreš pozabiti težave svojiga življenja. Té le skorje črniga kruha in tvoja raztergana obleka mi pravijo, de si resnično siromak. Ubozimu starčku zamorem, ko se zbudi, veliko veselje napraviti. Gotovo, to zamorem, to tudi hočem storiti!“ — Práv tiho postavi Milica denarje in sadje, kar je sabo imela, zraven starčkove glave, in gré nató v bližnje germovje, in skrivši se perčakuje, de bi se starček iz spanja prebudil. „Kakó pač, pravi zdej sama per sebi, se bo révez darú razvelil! Ze zdej občutim sladko veselje, de sim kaj dobriga storila.“

Med tem se starček prebudi in vzdigne, milo proti solncu pogleda, in z žalostnim glasom reče: „Ti, solnce! si priča mojiga nadložniga življenja. Kakó dolgo boš še mojo revšino obsíjalo? Kakó dolgo bom svoj bolehní život še po svetu vlačil, de se bo vzdignila moja duša v kraj mirú popotnikov zemlje, kjer tudi pobožni siromak počitek najde? Oh, de bi pač kmalo peršel tisti srečni čas, ker težavno je meni ré-

vežu to življenje! Celi dan sim se klatil in prosil pred hišami in dvóri bogatinov, in nekaj skorij černiga kruha je vse, kar sim dobil! O, ali je tudi s tem dnevam zginilo upanje odrešenja, in sim spet preživel žalosten dan svoje skušnje na zemlji! Pa, Gospod, izidi se tvoja volja!“ Per tih besedah si obriše solzé iz očí, se ozre po svoji culi, ter zagleda sadje in zraven ležéce denarje. „Kaj vidim! z zavzetjem reče, o lepi dar! Ljubi Bog, ki še červa v prahu ne pozabi, je dobroserčniga človeka mémo peljal, kateri se je moje revšine vsmilil. Blagoslôvi ga Oče v nebesih!“ Takó govóri in móli s proti nébu povzdignjenimi rokami, in solzé veselja in zahvale se mu vderó po bledih licah. Milica, dobri angeljček, pa za germam posluša vse njegove besede. Močno ji tolče sercé, in práv vesela je storjeniga dobriga dela. Ker od starčka okolišine njegoviga življenja bolj na tanko zvediti želi, se tiho na stezo splazi, ki mémo hrasta pelje, in gre naglo proti njemu, kakor de bi ga nepredidama sréčala. — „Dober večer! ljubi starček, mu prijazno reče, je viditi, de ste veselí!“ — Moj otrók! ji odgovóri, tudi vesel biti zamorem. Vidiš: tačas, ko sim tukaj spal, je nekdo té denarje in to sadje zraven moje glave djal. O de bi ga mogel zahvaliti tega blaziga dobrotnika, kateri na tihim dobro dela! De bi ga mógli le moji otróci, h katerim zdej pohitim, de jim to pernesem! Bog mu poverni neznanimu dobrotniku!“ — „Ali imate mar tudi otroke, ljubi mož?“ vpraša Milica. „Zdej so moji, starček odgovóri; zakaj njih oče je bil moj sin, pa je umerl v nar boljših létih, in ko potim njegova ljuba žena potrebniga živeža prislužiti in vsih oskerbeti ne more, zdej otróci mene kruha žugajo, in me očeta kličejo. Za nje prosim od hiše do hiše, ker tudi jez zavolj svoje slabosti nič več zaslužiti ne morem. Njih lakote polni pogled pač velikokrat mojo dušo bitko presune! Zdej pa se mi mudí. Tam pod unim gričem v tisti pastirski kóči me perčakujejo.“ Nató se starček na drugo stezo proti svoji hišici oberne. Milica pa še nekaj časa gleda za njim, dokler so ga njéne očí dosegle.

Pokojna in mirna je njena duša, kot jasno nebó. Solze veselja po storjenim dobrim delu se svetijo na njenih licih, kakor kapljice spomladanske róse na vijolicah, ktere le na skrivnim svoj prijetni duh dajejo.

Deklice! ako hočete, kakor Milica, pravo, resnično veselje uživati, in dobre, ljubeznjive otroke Očeta nébeškiga skazati se: o pojdite kakor neznani, dobrotljivi angeljci revnim pomagat, terpečim solze otirat, bolnikom stréč, žalostne tolažit, povsod, kjer morete, potrebnim ljudém dobro storit, ker so vsi, kakor vé, božja podoba, in z vami ravno tistiga Očeta v nebesih imajo, kateri vidi in vé vse, naj se še takó na skrivnim zgodi, in vam bo vse po zasluženji povernil! —

P.

Denarji gorijo.

Včasi se vidi na zemlji po 2, 3, 4 čevlje širok ogenj. Ljudje pravijo, da denarji gorijo ali cvetejo, ki jih je nekdo kedaj zakopal. Hodijo jih izkopávat. Kopaje — pravijo — se ne sme ne besedice ziniti, sicer bi se zaklad (šac) še enkrat tako globoko pogreznil. Sliši se tudi govoriti: Tisti, ki zaklad prvi premakne, mora čez léto in dan vmreti. Eni pa terdijo: Če se v tak plamen molčé čevelj desne noge verže, nima hudoba, v čigar oblasti zaklad stoji, moči, ga še bolj pogrezniti.

Sam Bog vé, kaj se še od té reči ne kvasi. Tedaj ne gorijo denarje? — Kako bodo denarje s plamenam gorili? — Morebiti hudoba tako naredí. — Kako pa! Ljuba šolska mladost! ne pripisuj tudi ti, kakor nevedneži, ki niso nikdar v šolo hodili, tako čudapolnih prikazen hudobi namesto neskončni modrosti božji, ki ves svet vlada. — Ali niste lani v Védežu *) brali, da se v močvirnih in sploh takih krajih, kjer je dosti trohljivih reči, včasi tak zrak naredi, ki v podobi lučic gori. Prosti ljudje imenujejo take lučice veše (Irrlichter). Vidite ravno tako se po natornih postavah napravi ogenj, od kteriga nevedni ljudje mi-

*) Stran 134.

slijo, da od zakopanih denarjev pride. Med véšami in tem ognjem je samo ta razložek, da vešče po zraku plavajo; imenovani ogenj pa se še ni od zemlje kviško vzdignil. Tak ogenj ne vžge nobene reči. Oslini dlan, dergni po nje v tami z glavico žvepleniga klinčka (Zündhölzchen), se boš prepričal. Dlan se bo svetila kot ogenj. Peklo te ne bo kar nič. V žvepljenih klinčkih je zamovžig ali fosfor, ki se v tami sveti. Tako tudi v ognji, ki si ga nevedni denarjev cvét mislijo.

Pomoč zoper kačji pik.

Le nagla pomoč zamore človeka smerti oteti. Zato-
raj se mora strup urno iz rane izmiti ali s scavinico, ali
z drugo vodo, pa ne merzlo, ampak tóplo. Tudi znaš strup
iz rane izsesati in izpljuniti. Nič ti ne bo zató. Kačji strup
le takrat škoduje, kadar se s kervjo kake rane pomeša.
Ako imaš tedaj ranjene ali razpokane ustnice ali usta,
strupa izsesati ne smeš, de te strup ne vmorí. Ta pomo-
ček je tedaj le zato nevarin, ker bi vtegnil človek raz-
pokane ustnice ali usta imeti, in bi ne vedil, de jih ima.
Nar bolje je tedaj rano izprati. Kadar si rano že izprab
jo iztisni al izžmi, de strup do čistiga iz trupla spraviš.
Stiskati jo pa moraš zgorej nad rano, nikoli spodej pod
rano. Nad rano al zgorej rane je pa to, kar je bliže ser-
ca. De kerv (kri) iz rane še bolj teče, se pičeni ud ka-
kih pet minut v gorki vodi derži. Ko bi pa bila kača svoje
zobe globokeje v kožo zasadila, je treba rano, ko je na
imenovano vižo že zmita, s tanjšim, ojstrim nožem še malo
bolj razparati, de kri lože iztéka.

Poslednjič je potreba, rano izžgati, ker jo z malo
smodnikom pošupaš, in ga na nji sožgeš, ali pa z razbe-
ljenim žebljem, ali z živim ogljem jo posmodiš. Nato po-
maži celi ud z lanenim ali laškim oljem, in ga nekoliko
časa nad žerjavico derži, de se prisad uda ne prime.

Kdor tako ravná, bo nar bolje storil, dokler zdrav-
nik, po kteriga naj hitro pošlje, na pomoč ne pride.

Voda dala, voda vzela.

(Povéstica.)

Ne davno sim v nekih bukvah naslednjo povestico bral:

Sleherno jutro je mlada deklina iz neke vasi v bližnje mesto mleko na prodaj nosila. Preden je do mesta prišla, je móгла čez en potok iti. Eno jutro jo skušnjava zmoti. V verč, v katerim je mleko nosila, vode nalije, in gre tako k navadnim kupcam. Nobeden ni spoznal te go-ljušije, in ona z krajcarja več skupi. Drugo jutro zopet nese mleko, in ko pride do potóka, stori, kakor prejšni dan. Konec mesca je tukaj, in ona ima že en goldinar v mošnici. Kaj nardi? Kupi si lep slamnik. Ko ž njim do-mú pride, odgovori poprašajočim starišem, de ga ji je nek-do, ki od nje vsako jutro mleko kupuje, podaril. — Dru-go jutro je po navadi spet pri potoku vodo zajemala. Kar veter potegne, in kakor bi mignil, ji slamnik vzame, ter ga na sredo potoka zadervi. Milo pogleda za njim; ali potok je urno naprej tekkel s slamnikom. Ni ga bilo več. Zdihne in reče: Voda mi je dala, voda mi je vzela!

Jez pa rečem: Karkoli delamo, Bog nas vidi, in vsako pregreho kaznuje on poprej ali poznej.

Líkar.

Belizar.

Mogočni vajvoda Belizar je služil rimskimu cesarstvu na jutrovim. Vse sovražnike je njegova roka pre-ma-gala. Pred njim so divji Huni trepetali, pred njim ležali hrabri Gotje; Bandale in Perzjane je imenitni vitez vžugal. Na stare dni — pravijo — Belizar, celiga cesarstva steber, za potam blizo morja zunaj poglavitniga mesta Carograda na kameni slep sedi, in vbogajme prosi. Po krivim je bil zotožen, ino oči mu izteknejo. Srotej ne vidi hoditi; dečic ga o palici vodi, de si živeža prosi.

Večerno sonce gorko sije, ino slep Belizar mladenčca pobara: Ali sije sonce tudi po Carogradi? Vse strehe se

od sonca svetlijo, mu dečič odgovori. Belizar se h Carogradu oberne, se nasmeji, ino od veselja se mu debela solza (sleza) po bledim lici v sivo brado potoči. Pokaj se obračate po nehvaležnim mesti, ki vam je ljubo luč vzelo? ga fantič popraša. Belizar mu lepo odgovori: Jaz sim ljubil, ljubim ino bom ljubil deželo materno.

(Iz Drobttinč 1849.)

Domač pomoček za opekline.

Ako se spečeš, derži opekline, naj si po na perstu ali drugde, iz strani nekoliko minut tako blizo proti luči, ognju, peči, ali drugi vroči reči, kjer si se spekel, kar le moreš terpeti. Večji vročina ognja bo potegnila manjši vročino iz tvoje opeklino. Nobene bolečine ne boš več čutil. Če pa opekline z vodo hladiš, boš le toliko časa polajšanje čutil, dokler jo boš v vodi deržal, ali dokler se voda ne sogreje.

Oroslan pa osel.

(Basen.)

Oroslan na lov mi grè,
Trombarja si osla zvoli.
Osel drug — primiri se —
Da ju sreča tam na polji.
Ljubi bratec! dober dan,
Oslo on lepó pozdravi,
Ta pa krene glavo vstran. —

„Hm, hm!“ uni osel pravi:
„Misliš, več od osla si
V družbi kralja oroslana?
Zlo se motiš, bratec ti!
Taka misel je štimána.“
Ako v družbi višjih si,
Nimaš večji vrednosti.

Smešnica.

Neki kmetovavec je vidil maliga dečka, ki je hotel mlado drevesce z nožkam poškodovati. Rad bi mu bil malo hlače pomeril. Ali deček zbeži. „Pojdi k meni, moj sinček!“ — ga kliče mož s hlinjeno prijaznostjo — „ti bom nekaj povedal.“ — „O, tako majhni dečki, kot sim jaz“, — pravi mali zločestnik — „ni treba, da bi vse vedili.“

Nenavadne besede v tem listu.

Carograd, večidel Carigrad (Konstantinopel) je poglavitno mesto turškiga cesarstva. — Zločestnik, hudobnež.

Rozalija Eger, založnica. J. Navratil, vrednik.